

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Proj. nr	103 33 Stockholm
STATENS ENERGIMYNDIGHET	
Ank.	2008 -09- 0 5
D/Dnr	

REGERINGSKANSLIET	
Näringsdepartementet	
Registratören	
Ink	2008 -03- 1 4
Till	
Dnr. N2007/9372/E	

Förberedelser och samordning av kommande arbete under ekodesigndirektivet

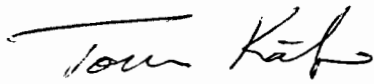
Slutredovisning av regeringsuppdrag N2007/9372/E

Regeringen har uppdragit åt Energimyndigheten att förbereda och samordna kommande arbete under ekodesigndirektivet. Uppdraget i sin helhet beskrivs i regeringsbeslut 2007-11-29 "Uppdrag att förbereda och samordna kommande arbete under ekodesigndirektivet", N2007/9372/E.

Härmed överlämnar Energimyndigheten slutredovisningen av uppdraget.

Uppdraget har utförts i samråd med Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och Nutek. Samråd har även skett med SWEDAC vad avser frågor om marknadskontroll.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningscheferna Zofia Lublin, Susan Linton, Andres Muld, Birgitta Palmberger, t.f. Mathias Fock, stf. Mikael Fjällström, utvecklingsdirektör Lars Guldbrand, verksjuristen Fredrik Selander, enhetschef Anita Aspegren samt Camilla Ottosson, den sistnämnda föredragande.

Tomas Kåberger

Camilla Ottosson

Förberedelser och samordning av kommande arbete under ekodesigndirektivet

Redovisning av regeringsuppdrag N2007/9372/E att
förbereda och samordna kommande arbete under
ekodesigndirektivet
VERSION 2008-03-05

ER [Klicka och skriv ER-nummer här - ER-nummer
erhålls från publikationsservice]

Sammanfattning

Inom ramarna för detta regeringsuppdrag har ett samverkansråd för arbetet med ekodesign etablerats, bestående av en ledningsgrupp och en arbetsgrupp i enlighet med regeringens proposition Genomförande av ekodesigndirektivet 2007/08:36. Energimyndigheten har även för avsikt att inom kort etablera en referensgrupp.

Energimyndigheten föreslår att arbetet drivs i detta samverkansråd enligt följande:

	Deltagare	Roll
Ledningsgrupp	Representanter på chefsnivå för Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och Nutek.	Att förankra arbetet internt på respektive myndighet, att övervaka så att resurser kan avsättas för arbetet samt att lägga upp den övergripande strategin för arbetet.
Arbetsgrupp	Representanter på handläggarnivå för Boverket, Elsäkerhetsverket, Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Nutek samt Miljöstyrningsrådet.	Att samverka kring arbetet med framtagandet av genomförandeåtgärder samt att ta fram arbetsmetoder för arbetet med ekodesign.
Referensgrupp	Intressenter från näringslivet, miljömärkningsorgan, miljöorganisationer och myndigheter som inte ingår i arbetsgruppen.	Informationsspridning om ekodesigndirektivet samt erfarenhetsutbyte och samverkan kring genomförandeåtgärder.

Arbete med att ta fram specifika krav för produkterna pågår på EU-nivå, och sker i olika steg. Produktkrav kommer att tas fram och införas genom så kallade genomförandeåtgärder.

Energimyndigheten föreslår att:

- Samverkan vid remissvar på kommissionens förslag till produktkrav sker med samverkansrådets arbetsgrupp och relevanta delar av referensgruppen inför möte i Consultation Forum.
- Sveriges synpunkter i Consultation Forum gemensambereads inom regeringskansliet.
- En rutin för återkoppling, främst till berörda myndigheter, av information från möten i Consultation Forum upprättas.
- Samverkan inför omröstning om genomförandeåtgärder i verkställighetskommittén sker med samverkansrådets arbetsgrupp och relevanta delar av referensgruppen.
- Instruktion gemensambereads inom regeringskansliet.

Ekodesigndirektivet kommer att innebära ökat arbete vad det gäller marknadskontroll. Berörda myndigheter ansvarar och bedriver dessutom marknadskontroll vad det gäller andra direktiv på produktområdet.

Energimyndigheten föreslår att:

- SWEDAC tillsätter en arbetsgrupp under marknadskontrollrådet för samordningen vad det gäller marknadskontroll på området.
- Medlemmar i denna arbetsgrupp är Elsäkerhetsverket, Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Boverket bör vara adjungerad medlem.
- Denna arbetsgrupp arbetar i nära anslutning till den arbetsgrupp som etablerats inom samverkansrådet för arbete med produktkrav.
- Gruppen inom sig utser sammankallande myndighet.
- SWEDAC för in aktiviteter för att kontrollera efterlevnaden av ekodesigndirektivet i den årliga plan över marknadskontroll som marknadskontrollrådet upprättar.

Särskilda insatser måste göras för SMF, i enlighet med direktivets artikel 13.2. I dagsläget finns inget uppdrag eller ansvar för denna uppgift.

Energimyndigheten föreslår att:

- Det utreds vilka särskilda insatser som bör göras i enlighet med direktivet.
- Ansvarig myndighet utpekas.

En grov uppskattning av vilket resursbehov som arbetet med ekodesign för med sig har gjorts inom ramarna för regeringsuppdraget. Uppskattningen visar att ekodesignarbetet kommer, bara på Energimyndigheten, ta ca 110 personveckor i anspråk under 2008, och 136 personveckor under 2009. Därtill kommer ett ökat resursbehov på övriga berörda myndigheter. För Nutek finns idag ytterst begränsade personella resurser tillgängliga för att stötta i arbetet med att främja ekodesign och bidra med Nuteks erfarenheter. Nutek har i dagsläget inga resurser att delta i samverkansrådets arbetsgrupp. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket kommer att avsätta 4 personveckor per myndighet under 2008 för arbete med ekodesigndirektivet.

Energimyndigheten har kommit fram till att:

- Resursbehovet är större än vad som är uppskattat i regeringens proposition Genomförande av ekodesigndirektivet 2007/08:36.
- För implementeringen av ekodesigndirektivet är det viktigt att berörda myndigheter har möjlighet att avsätta tillräckliga resurser.

Organisatoriskt har Energimyndigheten redan vidtagit åtgärder och gjort organisatoriska förändringar för att effektivisera arbetet genom att flytta

ekodesignfrågorna till samma organisatoriska enhet där märknings- och de flesta produktrelaterade frågor ligger.

Energimyndigheten har även identifierat vissa frågor som kvarstår att lösa. Detta gäller framförallt den osäkerheten som gäller ansvarsfördelning vid kommande lagstiftningar. Om genomförandeåtgärderna blir i form av förordningar, börjar dessa gälla från det att de antas på europeisk nivå vilket alltså kan bli redan 2008 för ett flertal produktgrupper. Eftersom det ännu inte är klargjort vilka myndigheter som blir föreskrivande- och marknadskontrollmyndighet, om det blir produktivs eller efter ämnesområde, innebär det att både myndigheter och regeringskansliet måste ha beredskap och resurser för att kunna agera snabbt när förordningar antas. Frågan måste alltså bevakas och en strategi för vilka myndigheter som berörs bör läggas upp. Detta ligger utanför ramarna för detta uppdrag.

Energimyndigheten föreslår att:

- En strategi läggs upp för ansvarsfördelning för kommande produktkrav.
- Konsekvenserna utreds för att splittra upp reglerna på flera myndigheter eller om en viss myndighet ges ett mer vidsträckt bemyndigande vad det gäller föreskrifter.
- Det utreds om tillsyn bör läggas hos de myndigheter som ansvarar för sakfrågorna och som då får utöva tillsyn över föreskrifter som finns i en annan myndighets författningssamling.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	6
1.1	Uppdraget.....	6
1.2	Utförandet	6
1.3	Tolkningar.....	7
2.	Bakgrund.....	7
2.1	Ekodesigndirektivet	7
2.2	Direktiv för elektriska och elektroniska produkter	7
2.3	Angränsande aktiviteter	11
2.4	Ansvarsområden	12
2.5	Befintliga samarbeten och samråd på nationell nivå	15
2.6	Befintliga samarbeten och samråd på internationell nivå.....	16
3.	Ekodesigndirektivet	17
3.1	Produktens livscykel i fokus	17
3.2	Produkter som omfattas	18
3.3	Framtagande av produktkrav	18
3.4	Arbete med produktkrav på nationell nivå	20
3.5	Information	23
3.6	Konsekvensanalyser.....	24
3.7	Små-, medelstora samt mycket små företag	24
3.8	Standardiseringsarbete	26
4.	Arbetsformer för samarbete	26
4.1	Samverkansråd.....	26
5.	Marknadskontroll.....	29
5.1	Befintliga genomförandeåtgärder	30
5.2	Gemensam provning	31
6.	Konsekvenser.....	31
6.1	Organisatoriska konsekvenser	32
6.2	Resursmässiga konsekvenser	33
7.	Avslutande diskussion	38

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Energimyndigheten, som samordnande myndighet för arbetet gällande ekodesigndirektivet (2005/32/EG), har fått i uppdrag (N2007/9372/E) av regeringen att i samråd med främst Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen samt Nutek förbereda och fastställa arbetsformer för samarbetet mellan berörda myndigheter. Samråd ska även ske med SWEDAC, främst vad avser frågor om marknadskontroll.

Energimyndigheten ska även internt inom myndigheten analysera de organisatoriska och resursmässiga konsekvenserna till följd av myndighetens kommande arbetsuppgifter under ekodesigndirektivet.

En samlad bedömning skall redovisas skriftligen till Näringsdepartementet senast den 15 mars 2008.

Den beskrivning, som återfinns i proposition Genomförande av ekodesigndirektivet 2007/08:36, av de konsekvenser för myndigheterna som genomförandet av direktivet kommer att få, ska vara en utgångspunkt för Energimyndighetens arbete med regeringsuppdraget.

För de av ekodesigndirektivet närmast berörda myndigheter, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, och Energimyndigheten, kan konstateras att ett ökat arbete inom två områden kommer att bli aktuellt. I samband med framtagandet av kommande produktkrav i genomförandeåtgärder ställs krav på förberedelser och deltagande i kommittéarbete inom EU och standardiseringsgrupper. Det andra området gäller löpande ärendehantering och innebär bland annat marknadskontroll och informationsspridning. Genom ökad samordning mellan främst de myndigheter som redan idag hanterar näraliggande frågor och regelverk kommer dock detta enligt proposition Genomförande av ekodesigndirektivet 2007/08:36, att kunna ske effektivt. Även andra myndigheter, såsom SWEDAC, Nutek, Boverket och Elsäkerhetsverket är berörda av direktivet.

Genomförandet av kommande produktkrav enligt ekodesigndirektivet kommer i varierande utsträckning att innebära en ökad administrativ börda för berörda företag. Effekterna av detta kan dock minimeras bland annat genom en effektiv och funktionsduglig samordning mellan myndigheterna.

1.2 Utförandet

Arbetet har genomförts i samråd med Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket samt Nutek. Möte har hållits med ovanstående myndigheter för att diskutera upplägg och behov av kommande arbete, resursbehovet etc. Tre mötestillfällen till

är inplanerade för året och detta kan sägas vara etablering av en ledningsgrupp till samverkansrådet.

Samråd har även skett med SWEDAC kring frågor om marknadskontroll. Möte med SWEDAC har hållits för att bland annat diskutera bildandet av en arbetsgrupp under marknadskontrollrådet.

I arbetet med uppdraget har även Miljöstyrningsrådet samt Elsäkerhetsverket getts möjlighet att inkomma med synpunkter.

1.3 Tolkningar

Organisatoriska och resursmässiga konsekvenser

Den analys av organisatoriska och resursmässiga konsekvenser av kommande arbetsuppgifter som enligt uppdraget ska göras internt på myndigheten täcker således enligt uppdraget endast in konsekvenser på Energimyndigheten. Då det dock blivit tydligt att kommande arbetsuppgifter under ekodesigndirektivet kommer få organisatoriska och resursmässiga konsekvenser även på andra berörda myndigheter har detta delvis inkluderats i uppdraget.

2. Bakgrund

2.1 Ekodesigndirektivet

Ekodesigndirektivet syftar till att för energianvändande produkter kunna ställa EU-gemensamma krav på dels energieffektivitet, dels låg miljöpåverkan. Dessa krav måste uppfyllas för att produkten ska få släppas på marknaden, och att kraven gäller gemensamt inom EU bidrar till den inre marknaden. De kommande kraven ska inte enbart gälla själva utformningen av produkten utan också omfatta produktens hela livscykel. Detta innebär att kraven kan komma att gälla till exempel urval och användning av råvaror till produkten, själva tillverkningsprocessen av produkten, installation och underhåll, användning och slutligen omhändertagande av produkten när den är utsliten.

2.2 Direktiv för elektriska och elektroniska produkter

WEEE direktivet

Från och med 2001 gäller producentansvar för vissa elektriska och elektroniska produkter. Samtidigt infördes även förbud mot att deponera, förbränna eller fragmentera elektriskt och elektroniskt avfall utan föregående förbehandling.

För att förbättra systemet och för att genomföra det s.k. WEEE-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter) har en rad förändringar införts. Den 13 augusti 2005 trädde förordningen (2005:209) om producentansvar för elektroniska och elektriska produkter i kraft. Regler för hur förbehandling ska gå till framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter för sådan yrkesmässig förbehandling NFS 2005:10. Det finns också bestämmelser om

lämnandet av uppgifter med anledning av producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter, NFS 2006:15.

RoHS-direktivet

Genom direktiv 2002/95/EG (RoHS) förbjuds användningen av kvicksilver, kadmium, bly, sexvärt krom och flamskyddsmedlen PBB och PBDE i nya elektriska och elektroniska produkter som släpps ut på marknaden från och med 1 juli 2006.

Omfattningen av RoHS-direktivet är kopplat till direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE), genom WEEE-direktivets bilaga 1A, som innehåller de produktkategorier som omfattas av direktiven.

Märkningsdirektivet

Energimärkningen av vissa hushållsapparater är obligatorisk och gemensam för alla EU-länder, 92/75/EEG. Syftet är att hjälpa konsumenterna att välja energisnålare hushållsapparater och driva på produktutvecklingen så att det tillverkas och säljs fler energisnåla modeller. Hushållsapparater som ska vara märkta är:

- Kylar och frysar
- Ugnar och ugnsdelen på spisar
- Hushållsdiskmaskiner
- Tvättmaskiner
- Torktumlare
- Kombinerade tvättmaskiner och torktumlare
- Lampor för hushållsbruk
- Luftkonditioneringsapparater för hushållsbruk (däribland vissa värmepumpar)

Ett dokument med förslag till förändring av energimärkningen kom nyss ut på remiss från kommissionen till intressenter. Synpunkter lämnades till kommissionen före 22 februari 2008. Bland frågorna som togs upp för konsultation fanns bland annat frågan om fler produkter bör inkluderas i märkningssystemet även industriella och "energirelaterade" produkter samt om märket bör inkludera CO₂-emissioner, etc.

Direktiv (92/42/EEG) om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle

Direktivet har genomförts genom lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Det nämnda direktivet integreras i den ram som ekodesigndirektivet utgör. Lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. gäller tekniska egenskapskrav på

byggnadsverk (byggnader och andra anläggningar) och på byggprodukter (en produkt som är avsedd att stadigvarande ingå i ett byggnadsverk). Byggnadsverk som uppförs eller ändras skall, under förutsättning av normalt underhåll och under en ekonomiskt rimlig livslängd, uppfylla ett antal väsentliga tekniska egenskapskrav, varav energihushållning och värmeisolering är ett.

Direktiv om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/55 om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör integreras i den ram som ekodesigndirektivet utgör. Direktivet är infört i svensk rätt genom lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör. Då lagen om ekodesign träder i kraft 1 maj 2008 upphör dock lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör att gälla men kraven finns kvar inom ekodesigndirektivets ramverk. Energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör skall tillämpas på elektriska, nätanslutna förkopplingsdon till lysrörsbelysning (förkopplingsdon). Förkopplingsdon får släppas ut på marknaden under två förutsättningar. De skall uppfylla de krav och villkor som följer av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de skall vara CE-märkta. Det är tillverkaren eller importören som har ansvaret för att de nämnda kraven och villkoren är uppfyllda. För kretsar förkopplingsdon-lampor skall en maximal tillförd effekt gälla för olika kategorier av förkopplingsdon. Dessa får CE-märkas endast om de uppfyller sådana krav och villkor som följer av lagen eller de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Direktiv om energieffektivitetskrav för kylar och frysar

Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar (även i kombination) för hushållsbruk har genomförts genom lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar. Det nämnda direktivet integreras i den ram som ekodesigndirektivet utgör och lagen upphör således att gälla från 1 maj 2008. Lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar skall tillämpas på nya nätanslutna kylskåp och frysar, under förutsättning att de är avsedda för hushållsbruk. Kylar och frysar får släppas ut på marknaden under två förutsättningar. De skall uppfylla de krav och villkor som följer av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de skall vara CE-märkta. Det är tillverkaren eller importören som har ansvaret för att dessa förutsättningar är uppfyllda. För kylskåp och frysar skall en högsta tillåtna elförbrukning gälla och de får CE-märkas endast om de uppfyller de krav och villkor som följer av lagen eller de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Lågspänningsdirektivet, LVD (2006/95/EG)

Människor, egendom och husdjur ska vara skyddade från skada orsakad av elektriska produkter. Detta innebär skydd mot bland annat elchock, brand och elektromagnetiska fält. EU-direktivet för ovan nämnda utrustningar benämns 2006/95/EG Lågspänningsdirektivet (LVD). Genom Ellagen (SFS 1997:857), förordningen (SFS 1993:1068) och föreskriften ELSÄK-FS 2000:1 har Sverige infört ett regelverk anpassat efter detta direktiv.

Elmateriel ska vara så konstruerad och tillverkad att materielen uppfyller kraven på god säkerhetsteknisk praxis inom EES. Det innebär att den är utformad så att människor, husdjur eller egendom inte kommer till skada om materielen är korrekt installerad, hanterad och underhållen.

Elsäkerhetsverkets föreskrift om elektrisk materiel omfattar all elmateriel. Detta oberoende om det handlar om en konsumentprodukt eller en produkt för yrkesmässigt bruk. Det spelar heller ingen roll om elmaterielelet är konstruerad för användning vid en märkspänning över 50 V, växelström upp till 1000 V, växelström respektive 75 V likström och 1500 V likström. Kraven enligt Elmaterieförordningen gäller för all elektrisk materiel oavsett spänning.

Tillverkaren ska vidta alla de åtgärder som behövs för att det i tillverkningsprocessen ska säkerställas att de tillverkade exemplaren överensstämmer med den tekniska dokumentationen och kraven i föreskrifterna.

Direktiv (2004/108/EG) om elektromagnetisk kompatibilitet (EMC)

Regelverket ska säkerställa att radio- och teleutrustning samt andra elektriska produkter inte får sin funktion nedsatt av elektromagnetiska störningar. Regelverket säkerställs genom att skyddskrav ställs på produkter. Skyddskraven handlar dels om att begränsa störningar från produkter, dels om hur stora störningar de ska tåla. EU-direktivet för ovan nämnda produkter benämns 2004/108/EG, direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet (EMC). EMC-lagen (SFS 1992:1512), förordningen (SFS 1993:1067) och föreskriften (ELSÄK-FS 2003:2) implementerar direktivet i Sverige.

En apparat skall vara så konstruerad att den elektromagnetiska störning den alstrar inte överstiger en nivå som tillåter radio- och teleutrustning och andra apparater att fungera som avsett samt produkten ska ha en sådan tillräcklig inbyggd tålighet mot elektromagnetiska störningar att den kan fungera som avsett.

EMC-reglerna gäller alla elektriska och elektroniska apparater. Även utrustning, system och installationer som innehåller elektriska och elektroniska komponenter, oavsett spänning, som kan ge upphov till elektromagnetiska störningar eller vars funktion kan påverkas av sådana störningar omfattas. Detta innebär att i princip alla apparater som utnyttjar elektricitet måste följa reglerna.

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Direktivet om byggnaders energiprestanda (2002/91/EG) har som mål att bidra till att förminska koldioxidutsläppen genom att förbättra byggnaders energieffektivitet. Direktivet påverkar både nya byggnader och reparationsbyggnade. Direktivet består av tre huvudområden:

- Ibrukttagande av energicertifikat,
- Minimikrav för energiprestanda,
- Regelbunden inspektion av värme pannor och luftkonditioneringssystem.

Direktivet om byggnaders energiprestanda definierar ramarna för förbättrandet och definierandet av energieffektiviteten i medlemsländerna. Direktivet tillämpas på nationell nivå genom att ta i beaktande respektive medlemslands klimatförhållanden, lokala förhållanden, uppställda krav på inomhusklimatet och kostnadseffektiviteten.

2.3 Angränsande aktiviteter

Policy för en integrerad produktpolitik, IPP

Politiken för att nå hållbar produktion och konsumtion formuleras i kommissionens meddelande i en strategi: integrerad produktpolitik, IPP. Den omfattar alla varor och tjänster och rymmer ett flertal olika verktyg, frivilliga som miljöledningssystem och miljömärkning, och tvingande som ekonomiska styrmedel och lagstiftning. IPP bygger på följande fem huvudprinciper:

- Livscykelperspektiv
- Samarbete med marknaden
- Aktörssamverkan
- Ständiga förbättringar
- Kombination av styrmedel

Medlemsländerna ska från och med 2007 rapportera status för implementeringen av IPP på nationell nivå till kommissionen.

Märkningar

Svanen

Svanen är Nordens officiella miljömärkning. Varor och tjänsters miljöpåverkan under hela livscykeln från råvara till avfall granskas. Sedan ställs miljökrav men även krav på funktion och kvalitet. Kraven skärps kontinuerligt. Svanens vision är ett hållbart samhälle med en hållbar konsumtion. Idag finns Svanen på 66 olika grupper av varor och tjänster.

EU-blomman

Blomman är EU:s officiella miljömärkning, beslutad av EU Kommissionen. Blomman fungerar på samma sätt som Svanen. Produkterna granskas ur ett livscykelperspektiv från råvara till avfall och för att få licens måste produkterna uppfylla höga krav på miljö, funktion och kvalitet. Kraven skärps kontinuerligt. Idag kan 25 olika varor eller tjänster märkas med Blomman.

Energy Star

Sedan år 2001 finns ett avtal mellan EU och USA om ett gemensamt program för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning, det s.k. Energy Star-programmet. Bestämmelser om sådan märkning finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2422/2001 om ett gemenskapsprogram för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning. Ett nytt ramavtal om ett fortsatt samarbete för att främja energieffektivisering av kontorsapparater som datorer,

skärmar, kopiatorer, skrivare, skannrar och faxmaskiner godkändes 2006. Avtalet innehåller också nya och mer krävande kriterier för energieffektivitet, som skall gälla både när apparaterna är i standby-läge och då de används. Kriterierna skall löpande anpassas till ny teknik och till produktutvecklingen. Särskilda specifikationer på vilka krav som skall uppfyllas tas fram för varje produktkategori. Avtalet genomförs i genom förordning (EG) nr 106/2008 som ersätter den som antogs 2001. Om en produkt är märkt med Energy Star, utgör det en garanti för en låg energianvändning. Det är frivilligt för tillverkarna att märka produkter med Energy Star. I dag är ungefär 80 procent av apparaterna på marknaden märkta .

Ekodesignverktyg

Nutek har tagit fram ett steg-för-steg-verktyg som hjälper företag att integrera miljöaspekter i produktutvecklingen. Verktöget kan användas antingen till att miljöförbättra existerande varor och tjänster eller till att utveckla nya miljöanpassade produkter och ska ses som ett komplement till produktutvecklingsprocessen. Verktöget innehåller exempel, tips och checklistor.

2.4 Ansvarsområden

Energimyndigheten

Energimyndigheten ansvarar sedan den 1 januari 2006 för tillsyn och föreskriftsrätt i fråga om energimärkningen av hushållsapparater samt ljuskällor och luftkonditioneringssystem (däribland vissa värmepumpar). Energimyndigheten är även aktivt inom det svenska och internationella standardiseringsarbetet för att revidera och utveckla provningsmetoder som påverkar produktutvecklingen.

Energimyndigheten har även ansvar för att bevaka att gällande energieffektivitetskrav enligt Energy Star följs, och om bestämmelserna inte följs av en programdeltagare att vända sig till kommissionen för att denna ska inleda åtgärder i sådana fall. Energimyndigheten är nationella företrädare i Styrelsen för Energy Star i Europeiska gemenskapen.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är central förvaltningsmyndighet på miljöområdet. Verkets arbete syftar till att främja hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. Därvid skall de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen och strategierna för att uppnå dessa vara vägledande.

Naturvårdsverket bidrar till utvecklingen mot mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster där olika sätt att främja mer miljöanpassade produkter sett över produkternas livscykel är en central del. Naturvårdsverket skall bl.a. bevaka och verka för att avfallshanteringen i fråga om kapacitet och metoder är miljömässigt godtagbar, effektiv för samhället och enkel för konsumenterna. I det arbetet ingår att följa upp om det avfall som genereras tas om hand på ett miljömässigt riktigt sätt. Genom att beakta samliga livscykelfaser på ett tidigt

stadium i produktutvecklingen finns möjlighet att minska behovet av energi och andra resurser under tillverkning och användning samt förebygga uppkomst av avfall och farliga ämnen i avfallet.

Naturvårdsverket deltar i genomförandet av Kommissionens meddelande om den integrerade produktpolitiken på EU-nivå och driver bland annat ett nationellt nätverk för berörda myndigheter, näringsliv och andra organisationer. Verket har genomfört ett flertal regeringsuppdrag inom ramen för den integrerade produktpolitiken med anknytning till ekodesign. Sedan 2003 pågår forskningsprogrammet FLIPP (Förutsättningar för livscykelhänsyn i integrerad produktpolitik), som finansieras av Naturvårdsverket med 20 miljoner kronor fram till 2008. Ambitionen är att stimulera tillverkning av produkter som förbrukar mindre resurser och därmed innebär en mindre påverkan på miljön.

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen (KemI) är central tillsynsmyndighet med ansvar för kemikaliekontrollen. KemI sorterar under Miljödepartementet och ansvarar för arbetet med regelutveckling och tillsyn under RoHS-direktivet samt har bemyndigande att meddela föreskrifter om maximikoncentrationer och EU-gemensamma undantag från dessa regler.

Elsäkerhetsverket

Elsäkerhetsverket har tillsynsansvar för Lågspänningsdirektivet (LVD) och Direktiv (2004/108/EG) om elektromagnetisk kompatibilitet (EMC). Ansvaret tillämpas bland annat genom marknadskontroll. Tillsynen är viktig, inte bara för att skydda liv, personlig säkerhet och hälsa utan även för att förhindra störning av kommunikationer och näringsverksamhet. Kontrollen behövs också för att säkerställa rättvisa konkurrensförhållanden på marknaden. Elsäkerhetsverket ansvarar fram till 1 maj 2008 för föreskrifter för förkopplingsdon till lysrör.

Nutek

Inom ramen för sitt näringspolitiska uppdrag främjar Nutek företagsutveckling, innovation och förnyelse genom olika program och aktiviteter. Nutek stimulerar små och medelstora företag på olika sätt till miljödriven affärsutveckling och att använda miljö som medel för att stärka sin konkurrenskraft. Detta arbete stödjer också det regionala tillväxtarbetet. Nutek har också ett särskilt uppdrag i arbetet med regelförenkling som bl.a. syftar till att minska de administrativa kostnaderna.

Miljödrivna marknader

Över 80 procent av en produkts kommande miljöpåverkan bestäms i designfasen. Nutek har främjat bl a miljöanpassad produktutveckling och ekodesign genom programsatsningar under de senaste åren. Inom ramen för dessa satsningar har bl a ett specifikt produktutvecklingsverktyg för små och medelstora företag tagits fram som stödjer företagen i att integrera miljöaspekter i sin produktutveckling. Nutek lanserar under våren en ny satsning, Miljödrivna marknader, med fokus på växande företag och miljödriven affärsutveckling, förnyelse och

kommersialisering. Satsningen ska stimulera till förnyelse, nya nätverk, samarbeten och kluster, som stärker företagens konkurrenskraft.

Regelförenkling

I Nuteks arbete med regelförenkling ingår att, på regeringens uppdrag, mäta och följa den administrativa kostnad som regelverken orsakar företagen. Regeringen har satt som mål att minska företagens administrativa kostnader för samtliga statliga regelverk med minst 25 procent fram till hösten 2010. Genom att presentera resultatet av mätningarna i en databas gör Nutek det enkelt för myndigheter och departement att använda sig av resultatet i sitt regelförenklingsarbete. Nutek har också en roll i regelförenklingsarbetet när det gäller konsekvensutredningar. Innan en myndighet beslutar om nya föreskrifter eller allmänna råd ska den så tidigt som möjligt, enligt Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, utreda vilka kostnadsmässiga eller andra konsekvenser deras förslag till nya eller ändrade regler får för bl.a. företag. Nuteks uppdrag (tillsammans med ESV) när det gäller konsekvensutredningar är att svara för metodutveckling, rådgivning och utbildning med anledning av förordningen.

Boverket

Boverket ansvarar för regelverk kring byggprodukter, samt införande av Direktivet om byggnaders energiprestanda (2002/91/EG) samt Direktiv (92/42/EEG) om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle.

SWEDAC

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) har horisontellt ansvar för ackreditering och är nationellt ackrediteringsorgan. SWEDAC kompetensprövar organ som utför uppgifter för bedömning av överensstämmelse, exempelvis certifieringsorgan som certifierar produkter eller miljöledningssystem. SWEDAC är även ansvarig myndighet för utseendet av provningsorgan, t.ex. anmälda organ enligt EG:s produktdirektiv. SWEDAC har således ansvar för att utse de anmälda organ, som får utföra provningar och produktcertifieringar i enlighet med de genomförandeåtgärder som ekodesigndirektivet medför. SWEDAC har även ett övergripande ansvar för samordning av den svenska marknadskontrollen. I samordningsansvaret ingår att främja erfarenhetsutbyte mellan de olika marknadskontrollmyndigheterna, som uppgår till drygt femton och att verka för att myndigheterna koordinerar marknadskontrollaktiviteterna sinsemellan.

Miljöstyrningsrådet

Miljöstyrningsrådet stödjer företag och offentlig förvaltning i deras miljöarbete. Med tre huvudsakliga verktyg och tjänster erbjuder Miljöstyrningsrådet vägledning för hållbar upphandling, miljöledning och miljörelaterad produktinformation.

Miljöstyrningsrådet har nyligen fått ett EU-uppdrag att utveckla system för klimatmärkning (Carbon Footprint Measurement Toolkit) för i första hand miljömärkning.

SIS miljömärkning

SIS Miljömärkning sköter det praktiska arbetet med att ta fram kriterier, kontrollera och utfärda licenser för Svanen och EU-Blomman i Sverige. Arbetet sker på uppdrag av regeringen och verksamheten drivs utan bransch- eller vinstsyfte.

Branschorganisationer

Teknikföretagen

Energimyndigheten samverkar med Teknikföretagen vid lämnandet av synpunkter på kommissionens förslag till produktkrav. Teknikföretagen har inrättat en referensgrupp för arbete med ekodesign, med företag som berörs av ekodesigndirektivet. Synpunkter samlas även in av Teknikföretagens europeiska motsvarighet Orgalime.

Elektronikindustriföreningen

Energimyndigheten samverkar med Elektronikindustriföreningen vid lämnandet av synpunkter på kommissionens förslag till produktkrav.

2.5 Befintliga samarbeten och samråd på nationell nivå

Marknadskontrollrådet

SWEDAC är ansvarig myndighet för samordningen av marknadskontrollen i Sverige. Denna samordning sker bland annat i Marknadskontrollrådet, där en rad myndighetsrepresentanter ingår. Marknadskontrollrådets verksamhet och organisation utgår från förordning (2005:893) om marknadskontroll av varor. Enligt denna förordning skall rådet:

- fungera som nationellt samordningsorgan i frågor om marknadskontroll,
- stödja myndigheter som utövar marknadskontroll i syfte att främja en effektiv och balanserad kontroll,
- organisera kontinuerligt erfarenhetsutbyte,
- utarbeta en handlingsplan för marknadskontroll som årligen följs upp och redovisas till regeringen,
- ansvara för en förteckning över ansvariga myndigheter och kontaktpersoner och
- ansvara för att information om marknadskontroll fungerar väl och underlätta allmänhetens och näringslivets kontakter med berörda myndigheter.

Informellt samarbete RoHS och WEEE

KemI och Natrvårdsverket har sedan 2003 diskuterat gemensamma ställningstaganden för omfattningen av RoHS och WEEE direktiven. En informell

arbetsgrupp bestående av handläggare vid de båda myndigheterna har träffats vid behov i syfte att klargöra tolkningar av det stora drag överlappande omfattningsområdet, främst avseende s.k. gråzonsprodukter.

Överenskommelse om samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket år 2008

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har träffat en överenskommelse om samarbete, inom sina respektive ansvarsområden, för en hållbar utveckling. Överenskommelsen gäller för ett år i taget och syftar till att precisera samarbetet inom områden där det finns gemensamma beröringspunkter. Syftet är också att effektivisera utrednings- och utvärderingsarbetet genom att de båda myndigheterna kompletterar varandras kompetenser och att undvika dubbelarbeten. Ett av de utpekade områdena för samarbete är ekodesigndirektivet.

Teknikföretagens referensgrupp för ekodesign

Teknikföretagen har etablerat en särskild referensgrupp för arbetet med ekodesignarbetet. Deltagarna i referensgruppen består av representanter från industrin. Energimyndigheten har beretts möjlighet att närvara vid ett flertal referensgruppsmöten för att inhämta synpunkter från deltagarna samt att informera om aktualiteter inom arbetet med ekodesign. Syftet med referensgruppen är att informera industri om kommande lagstiftning, att samordna synpunkter från industrin på arbetsdokument som tas fram i arbetet med att ta fram produktkrav, samt att bevaka svenska intressen i processen med framtagande av produktkrav.

2.6 Befintliga samarbeten och samråd på internationell nivå

EnR-nätverket för märkning och ekodesign

Energimyndigheten samverkar på internationell nivå främst på två sätt. Dels deltar myndigheten aktivt i EnR-nätverket för ekodesign- och märkningsfrågor. EnR - European Energy Network- är en frivillig association av europeiska organisationer inom områdena energieffektivisering och förnybar energi. 2004 bildades inom EnR-nätverket en arbetsgrupp för ekodesign och märkning. Målsättningen för arbetsgruppen är att förstärka förståelsen och rollen för dess medlemmar och andra aktörer inom Europa genom informationsutbyte och samarbete genom att fungera som en brygga mellan nationella aktiviteter och aktiviteter på gemenskapsnivå. Målen uppfylls genom att:

- noga följa utvecklingen inom europeiska kommissionen och parlamentet vad det gäller energimärkningen, ekodesign, Energy Star och andra minimienergieffektivitetsstandarder,
- stimulera utveckling och implementering av märkningssystem och minimi-energieffektivitetsstandarder,
- utbyta information om nationella och internationella policys, program, projekt och erfarenheter,
- samarbeta med andra nätverk och europeiska aktörer, inklusive europeiska kommissionen.

Nordiskt samarbete

Inom ramen för arbetet med integrerad produktpolitik samarbetar de nordiska länderna sedan flera år för att koordinera nationella insatser för att miljöanpassa produkter.

Inom ramen för Nordiska ministerrådets verksamhet finns flera arbetsgrupper som behandlar området bland annat en tvärsektoriell grupp mellan sektorerna näring, konsument och miljö. Miljöanpassad offentlig upphandling, miljöinformation och miljöteknik är exempel på fokusområden.

Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för energieffektivisering har tagit initiativ för att undersöka hur ett utökat samarbete på nordisk nivå skulle kunna etableras. Samarbete förväntas kunna utvecklas dels vad det gäller arbetet med märkningsdirektivet men även i framtiden vad det gäller Ekodesign.

Ett informellt nätverk är redan etablerat på nordisk nivå vad det gäller märkningsfrågor. Deltagarna träffas ca en gång per år för att diskutera gemensamma frågor samt utbyta erfarenheter.

3. Ekodesigndirektivet

Direktivet (2005/32/EC) om ekodesign antogs av EU i juli 2005. Direktivet är ett så kallat ramdirektiv och ger inga direkta bindande krav för specifika produkter, utan definierar egenskaper och kriterier som måste vara uppfyllda för att en produkt ska kunna omfattas av reglering. I princip gäller direktivet alla energianvändande produkter (utom transportmedel) och täcker alla energikällor. I Sverige införs direktivet genom en ny lag om ekodesign (prop. 2007/08:36) som träder i kraft 1 maj 2008.

3.1 Produktens livscykel i fokus

Direktivet omfattar produkter som är energianvändande på ett eller annat sätt vare sig de behöver energi för att fungera eller om de genererar värme eller el, överför eller mäter energi (EuP:s, Energy Using Products). Direktivet handlar inte bara om energiaspekter utan om produktens hela livscykel från utvinning av råvaror, produktion och distribution av den färdiga produkten till användning, återvinning eller skrotning av den kasserade produkten. Över 80 procent av all produktrelaterad miljöpåverkan bestäms under designfasen av en produkt. Syftet med direktivet är att förbättra miljöprestanda och energieffektivitet hos olika produkter genom att få in miljöaspekterna på ett tidigt stadium i produktdesignen. Ett skäl till gemensamma EU-regler för ekodesign är att skillnader i nationella lagar inte ska hindra handel mellan länder. Direktivet ska också förbättra produktkvalitet, miljöskydd och bidra till en tryggare energiförsörjning inom EU genom energieffektivisering.

3.2 Produkter som omfattas

Inom ramen för ekodesignarbetet är hittills 19 produktgrupper utpekade som intressanta att reglera genom lagstiftning, så kallade genomförandeåtgärder. Anledningen till att dessa produkter utpekats är att de bedöms stå för en stor del av energianvändningen i Europa samt att de bedöms ha potential för förbättring.

Det pågår även arbete med att ta fram en fortsatt arbetsplan för vilka produkter som skulle kunna omfattas av krav enligt ekodesigndirektivet. Det är viktigt att Sverige intar en proaktiv hållning i förhållande till EU- kommissionen när förslag på nya produktgrupper och kanske andra miljöaspekter än energi kommer att tas fram. Arbetsplanen kommer att skickas ut på remiss och tas upp för kommentarer i Consultation Forum så Sverige har insyn i valet och har även möjlighet att påverka valet så att de stärker de svenska företagens konkurrenskraft.

Följande produktgrupper är hittills utpekade:

- Pannor och kombipannor (gas/olja/el)
- Varmvattenberedare (gas/olja/el)
- Datorer (desktops & laptops) och dataskärmar
- Bildbehandlingsutrustning: kopieringsmaskiner, faxar, printers, skannrar och flerfunktionsmaskiner
- TV-apparater
- Standby och off-mode förluster
- Batteriladdare och externa nätaggregat
- Kontorsbelysning
- Gatubelysning
- Luftkonditioneringapparater
- Elmotorer 1-150 kW, vattenpumpar, cirkulationspumpar, ventilationsfläktar
- Kommersiella kylar och frysar
- Kylar och frysar för hushållsbruk
- Tvätt- och diskmaskiner för hushållsbruk
- Fastbränslepannor
- Torktumlare
- Dammsugare
- Digitalboxar
- Hushållsbelysning

3.3 Framtagande av produktkrav

Produktkrav kommer att tas fram och införas genom så kallade genomförandeåtgärder. Arbete med att ta fram specifika krav för produkterna pågår och sker i olika steg.

Inledningsvis genomförs så kallade förberedande studier där kommissionen, genom upphandlade konsultgrupper, analyserar produkterna utifrån ett livscykelperspektiv för att ta fram vilka de mest signifikanta miljöaspekterna är, vilken potential som finns, state-of-the-art etc. För analyserna används den så kallade VHK-metoden, en metod framtagen speciellt för ekodesignarbetet.

Dessa studier ligger sedan till grund för det fortsatta arbetet med att ta fram produktkrav för produkterna. Utifrån studierna tar kommissionen fram arbetsdokument med förslag på krav. Dessa dokument tas upp för diskussion i ett så kallat konsultativt forum (Consultation Forum) som kommissionen tillsatt med deltagare från medlemsländer samt industri och näringsliv, miljöorganisationer m.fl. Därefter ska förslag på genomförandeåtgärder tas upp för omröstning i den tillsatta verkställighetskommittén som regleras genom rådets beslut nr 468/1999 av den 28 juni 1999. Kommissionen ska innan den beslutar höra medlemsstaterna genom kommittén. Kommittén ska själv anta sin arbetsordning. De svenska representanterna i verkställighetskommittéerna utses av regeringen och ska således redovisa regeringens syn.

Kommissionen har lagt fram en preliminär tidsplan för 19 produktgrupper med de olika faserna inlagda för varje produktgrupp: studiefasen, konsultationsfasen, kommittéfasen och adoptionsfasen. Denna tidsplan uppdateras dock ständigt vilket betyder att produkterna inte kommer i den ordning eller den månad som angivits. Tidplanen innehåller dessutom inga datum för möte i Consultation Forum vilket sammantaget innebär att arbetsdokumenten som ska behandlas kan komma i stort sätt när som helst. Detta kräver följaktligen att om man ska ha möjlighet att kunna behandla arbetsdokumenten måste det finnas personal i beredskap när dokumenten väl kommer. Se tabell 1 nedan som visar kommissionens planering av det kommande arbetet under 2008 och 2009 vad det gäller framtagandet av genomförandeåtgärder.

Mer detaljerade beskrivningar av vad arbetet med att ta fram genomförandeåtgärder innebär på nationell nivå följer under kapitel 3.4 nedan.

Tabell 1: kommissionens planering av det kommande arbetet under 2008 och 2009 vad det gäller framtagandet av genomförandeåtgärder

Genomförandeåtgärder planerade att antas av kommissionen under 2008 är:
• Gatubelysning • Kontorsbelysning • Standby och off-mode-förluster • Externa nätaggregat • Digitalboxar
Genomförandeåtgärder som är planerade att antas av kommissionen under våren 2009 är:

• Hushållsbelysning * • TVapparater*
Åtgärder för omröstning i kommittén under 2008 och 2009 är:
• Pannor* • Varmvattenberedare* • Tvättmaskiner, diskmaskiner* • Kylar och frysar för hushållsbruk* • Kommersiella kylar(*) • Elmotorer(*) • Cirkulatorer (ursprungligen under elmotorer) (*) • Datorer (**) • Bildutrustning (**) • Elektriska pumpar (ursprungligen under elmotorer) • Industriella fläktar (ursprungligen under elmotorer) • Rumsluftkonditionering * • Hushållsfläktar (ursprungligen under luftkonditionering)
Övriga åtgärder (förberedande studier om avslutas under 2009):
• Digitalboxar (komplexa) • Torktumlare* • Dammsugare* • Hushållsbelysning II * • fastbränslepannor*

Genomförandeåtgärderna inom ekodesign kommer eventuellt kompletteras med åtgärder under följande direktiv eller förordning:

** energimärkning under märkningsdirektivet (92/75/EC)*

() energimärkning under märkningsdirektivet 92/75/EC om detta utökas till att gälla även icke-hushållsprodukter*

(**) Energy Star

3.4 Arbeta med produktkrav på nationell nivå

Arbetet med framtagande och införande av produktkrav, så kallade genomförandeåtgärder, inom ekodesigndirektivet är här uppdelat i fyra steg, där:

Steg 1: Framtagande av produktkrav. Arbetet innebär aktiviteter kring arbetsdokumenten från kommissionen i samband med möte i Consultation Forum.

Steg 2: Beslut av produktkrav. Arbetet innefattar aktiviteter i samband med röstning i kommittén. Därefter fattar kommissionen beslut.

Steg 3: "Införande" av förordningar eller direktiv i Sverige, eventuellt framtagande av föreskrifter.

Steg 4: Tillsyn/marknadskontroll.

De nya reglerna kommer att innebära ökad administration för företagen. Det är därför viktigt att i samtliga steg arbeta för att dessa ska bli så låga som möjligt.

Framtagande av produktkrav, steg 1

Arbetet sker löpande och innebär att kommissionen skickar ut arbetsdokument för enskilda produktgrupper med förslag på krav. Arbetsdokumenten skickas ut senast en månad innan möte i Consultation Forum, därefter har medlemsländerna i princip 7 veckor på sig att skicka in kommentarer på arbetsdokumenten till kommissionen. I Sverige ligger ansvaret för att lämna kommentarer och att delta i Consultation Forum på Energimyndigheten men myndigheten tar även in synpunkter från andra berörda myndigheter samt från näringslivet. Svenska synpunkter gemensambereads inom regeringskansliet innan det skickas till kommissionen.

Beslut av produktkrav, steg 2

Kommissionen ska innan den beslutar höra medlemsstaterna genom en verkställighetskommitté. Kommittén regleras genom rådets beslut nr 468/1999 av den 28 juni 1999. Kommittén ska själv anta sin arbetsordning. De svenska representanterna i verkställighetskommittéerna utses av regeringen och ska således redovisa regeringens syn. Det bör nämnas att eventuellt kommer samma kommitté som är tillsatt för energimärkningsdirektivet utgöra kommittén för ekodesigndirektivet.

Kommittén har ännu ej tillsatts och svensk representation är ännu inte fastställd. Förslag till genomförandeåtgärd tas fram för omröstning i verkställighetskommittén. Oavsett representation måste synpunkter även i detta steg samordnas med berörda myndigheter samt andra intressenter. Instruktion ska gemensambereadas inom regeringskansliet.

Implementering av lagstiftning, steg 3

Genomförandeåtgärder har angetts kunna vara i form av direktiv eller förordningar. För de produktgrupper som hittills diskuterats i Consultation Forum lutar det åt förordningar, detta är dock inte fastställt. Om det blir samma för alla produktgrupper är inte klarlagt. Det är därmed oklart om det krävs svenska föreskrifter (endast vid direktiv krävs nationellt genomförande i föreskrifter). Blir det aktuellt med föreskrifter är det inte fastlagt än om en föreskrivande myndighet skriver föreskrifter för en produktgrupp även om krav sätts på andra områden än myndighetens expertområde, eller om föreskrifter för en produktgrupp skrivs av olika myndigheter beroende av vilka krav som ställs på produkter. För att ta ett exempel; Energimyndigheten ansvarar för energianvändningen, Kemikalieinspektionen för innehållet av kemikalier etc.

Planering för detta måste ske parallellt med kommittéarbetet. Om genomförandeåtgärderna blir i form av förordningar, börjar dessa gälla från det att de antas på europeisk nivå vilket alltså kan bli redan 2008 för ett flertal produktgrupper. Enligt kommissionens preliminära planering är det antaget en

tidsperiod på mellan 4 till 12 månader mellan omröstning i kommittén till att kommissionen antar förslaget. Beslut om genomförande åtgärder innehåller även en övergångsperiod innan kraven skall vara uppfyllda. Kraven införs i några fall även i flera steg med skärpning av kraven. Ingen produktgrupp har dock kommit till denna fas ännu och kommissionens tidplan är inte helt tydlig men preliminärt ska kommissionen anta genomförandeåtgärder för fem produkter redan under innevarande år.

Denna otydlighet och kommissionens korta tidsplan innebär att både myndigheter och regeringskansliet måste ha beredskap och resurser för att kunna agera snabbt när förordningar antas. Frågan måste alltså bevakas och en strategi för vilka myndigheter som berörs måste läggas upp i ett tidigt stadium. Det kan vara en fördel att inte splittra upp reglerna på flera myndigheter, och därför kan det vara lämpligt att en viss myndighet ges ett mer vidsträckt bemyndigande. Detta bör utredas. Arbetet måste samordnas mellan de olika myndigheterna. Parallellt med detta arbete kommer även stora informationsinsatser behövas, se nedan under rubriken Information.

Marknadskontroll, steg 4

När lagstiftning för enskilda produkter träder i kraft utses också marknadskontrollmyndighet för lagstiftningen, oavsett i vilken form lagstiftningen blir. Det är ännu inte fastlagt om en myndighet kommer att ansvara för den totala marknadskontrollen av en produktgrupp, eller om det kan vara flera kontrollerande myndigheter för samma produkt men med ansvar för olika miljöaspekter av produkten. Det är inte heller klart om samma princip kommer att gälla för alla produkter, eller om det kan variera mellan produktgrupperna. Det bör utredas om tillsynen bör läggas hos de myndigheter som ansvarar för respektive sakfråga och som då får utöva tillsyn över föreskrifter som finns i en annan myndighets författningssamling.

Marknadskontroll kommer i princip ske på två sätt. Dels kontroll av att produkter på marknaden uppfyller kravnivåer bestämda i genomförandeåtgärden dels, om det finns skäl för detta, kontroll av företagets överensstämmelse med direktivet dvs. intern designkontroll eller granskning av företagets ledningssystem. Marknadskontrollen kommer sannolikt att innebära att myndigheterna behöver samarbeta kring vilka aspekter av en produkt som kontrolleras. Kontrollerna kan innebära kontroller av produktens överensstämmelse med gällande standarder eller att försäkras om överensstämmelse och CE-märkning finns. Det är angeläget att det finns en samsyn bland engagerade myndigheter kring vilka produkter som ska kontrolleras i syfte att få synergier i tillsynen av olika direktiv, samt vilka aspekter av en produkt som ska utsättas för marknadskontroll.

Enligt ovan kan förordningar antas redan under året och återigen bör understrykas vikten av att bevaka frågan och ta fram en strategi för marknadskontroll och hur myndigheter berörs. Detta ingår dock inte i detta uppdrag.

3.5 Information

Kommunikationsaktiviteterna genomförs huvudsakligen via två kanaler-, webben och olika arrangemang för och med branschen. Tidsmässigt följer informationsarbetet processen och planeringen inom EU. Under 2007 sände Kommissionen ut tre produktstudier. Förslagen väntas därför komma desto tätare under 2008 och 2009.

Informationsarbetet genomförs i två faser. I den första är förslagen till produktkrav i fokus. Då innebär arbetet framför allt att hämta in synpunkter från relevanta aktörer, för att förbereda remissvaret till Consultation Forum. I den andra fasen är de beslut till genomförandeåtgärder som fattas av EU i fokus. I fas två blir alltså målet att nå ut med information de nya regler som blir följden av direktivet. I den andra fasen är målgrupperna väsentligt bredare. I ett senare skede blir även information kring markandskontroll av att genomförandeåtgärderna efterlevs viktig.

De bägge faserna kommer i viss utsträckning troligen att pågå parallellt eftersom genomförandeåtgärder för de första produktkategorierna kan beslutas av EU, samtidigt som andra studier ännu inte hunnit fram till remissomgången.

I fas 1 är den oregelbundna och korta remisstiden för förslagen till produktkrav en utmaning för att kunna nå ut till målgrupperna. Energimyndighetens webbplats blir hjärtat i dessa informationssatsningar.

Samarbetet med andra berörda myndigheter och organisationer är viktigt och kan ske inom ramen för samverkansrådets referensgrupp, där representanter från organisationer, myndigheter och företag möts. (Se p. 4.1.) Förutom remissomgångarna blir möten med referensgruppens representanter ett sätt att samla in synpunkter. Gruppen träffas förslagsvis två gånger om året, däremellan skickas skriftlig information.

I fas 2 måste kommunikationsaktiviteterna intensifieras för att alla berörda företag ska vara införstådda med de nya krav som börjar gälla då föreskrifterna blir klara och förordningen införs. Det kommer särskilt att krävas mer riktade kommunikationsinsatser för att nå ut till små och medelstora företag.

Energimyndigheten är också tillsynsmyndighet för den obligatoriska energimärkningen. Direktivet är under revidering. (Se p. 2.2) Det kan finnas goda möjligheter att samordna informationsinsatser eller på andra sätt dra nytta av att de bägge direktiven ligger under samma huvudman och verkar i samma riktning.

Samtliga arbetsdokument från kommissionen publiceras på energimyndighetens webbplats. Löpande information bör delges branschföreningar, detta sker genom föreläsningar, deltagande i referensgrupper samt utskick av information till branschföreningar för spridning till företag. I samband med att föreskrifter tas fram och helst i god tid innan förordningarna börjar gälla bör

informationsinsatserna till berörda företag ökas. Särskilda insatser måste göras för SMF, i enlighet med direktivets artikel 13.2. För detta arbete föreslås särskilda informationsinsatser för att nå dessa målgrupper. Utöver detta föreslås dock ytterligare aktiviteter, se nedan under rubriken "Små- och medelstora-, samt mycket små företag".

3.6 Konsekvensanalyser

Vid genomförandet av kommande genomförandeåtgärder i svensk rätt förutses en ingående analys av regleringarnas effekter på företagens administrativa kostnader. Myndigheterna ska i detta sammanhang beakta regeringens mål att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regelverk med minst 25 procent till hösten 2010.

Nuteks erfarenheter visar att miljöarbete i små och medelstora företag är lönsamt och att de företag som tar tillvara de möjligheter till utveckling och tillväxt som ligger i ett aktivt miljöarbete stärker sin konkurrenskraft. Ekodesigndirektivet kan således innebära en möjlighet för små och medelstora företag i Sverige att stärka sin konkurrenskraft på de miljödrivna marknaderna.

Konsekvensanalyser för berörda företag för respektive produktgrupp bör genomföras i samband med att förslag på reglering kommer från kommissionen. Dessa konsekvensanalyser ska även ligga till grund för svenskt ställningstagande vid omröstning av förslag i kommittén, men önskvärt är att analyser görs redan i ett tidigare skede så att konsekvensbedömningarna kan ligga till grund för svenska synpunkter på förslagen till krav i Consultation Forum. Konsekvenser av förslaget för svenska företag ska analyseras med avseende på kostnader, resursbehov, konkurrensfördelar, och nackdelar, etc. Det är även bra att redan här ta fram state-of-the-art på produktområdesnivå, för att kunna jämföra framtida resultat av ekodesigndirektivet med. Kommissionen kommer att genomföra konsekvensanalyser för respektive genomförandeåtgärd. Dessa utförs dock efter att förslagen tagits upp i Consultation Forum.

I arbetet med konsekvensanalyser är det viktigt att det tidigt fastställs vilka som ska arbeta med konsekvensanalyserna och att resurser avsätts för detta arbete.

Om det bestäms att svenska föreskrifter krävs kommer också konsekvenserna för dessa att behöva utredas enligt förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. De svenska konsekvensanalyser som görs inför beslut i kommissionens kommitté kan användas som en input i arbetet med konsekvensutredningarna.

3.7 Små-, medelstora samt mycket små företag

Särskilda insatser måste göras för små-, medelstora samt mycket små företag (SMF), i enlighet med direktivets artikel 13.2: Medlemsländerna skall se till, särskilt genom att stärka nätverk och strukturer för stöd, att små, medelstora företag och mycket små företag uppmuntras att tillämpa en miljövänlig strategi

redan i samband med produktdesignen och att anpassa sig till kommande europeisk lagstiftning.

Nutek betonar att det är av vikt att arbetet i denna del bedrivs i nära samverkan med såväl nationella som regionala aktörer och nätverk inom ekodesignområdet och inom innovationssystemet. I en inledande fas måste man se över vilket behov som finns bland företagen, till exempel för nätverk eller andra verktyg och hjälpmedel. Därefter bör marknaden sonderas efter befintliga nätverk och hjälpmedel som kan underlätta för målgruppen, och efter verktyg som redan tagits fram. Viss befintliga strukturer och verktyg kanske kan användas direkt, eller efter viss justering. Mycket små företag är i regel inte organiserade i branschorganisationer och kan därför vara svåra att nå via dessa. Generella riktade informationsinsatser till företagsnära aktörer och till dessa företag är därför av vikt.

Energimyndigheten har flera mål inom 2008 års regleringsbrev som har SMF som målgrupp. Bland annat kan nämnas "att utveckla av SMF-anpassade verktyg för energieffektivisering och minskade klimatutsläpp". Ett sätt att göra detta är att arbeta med att främja SMF i deras arbete med ekodesign och framtagande av konkurrenskraftiga energieffektiva produkter. Här bör dock understrykas att arbete inom detta område redan görs på Naturvårdsverket, som bland annat ansvarar för det nationella arbetet med IPP. Aktiviteter på detta område bör därför samordnas med Naturvårdsverket.

Mot bakgrund av att Nutek tidigare tagit fram ett verktyg särskilt anpassat för SMF:s behov som hjälper dem vid miljöanpassad produktutveckling, anser Nutek att hänsyn bör tas till de erfarenheter som finns från detta arbete och även från de ekodesign-projekt som Nutek bedrivit. I framtagande av det verktyg för energieffektivisering och minskade klimatutsläpp som nämns i avsnittet bör målsättningen enligt Nuteks mening vara att även utnyttja de erfarenheter som finns inom området hos regionala samarbeten, nätverk och hos andra aktörer inom ekodesignområdet.

När ett företag utvecklar en vara eller en tjänst kan andra miljöaspekter än enbart klimatrelaterade och energirelaterade vara nog så väsentliga för miljöprestandan. Ett nytt verktyg bör därför ha ett livscykelperspektiv och ett helhetsperspektiv för att inte missa några andra väsentliga miljöaspekter och dessutom sättas relation till redan befintliga produktutvecklingsverktyg riktade till små och medelstora företag.

I dagsläget saknas det uppdrag, och vilken myndighet som ansvarar för dessa särskilda insatser som enligt direktivet måste göras för SMF. Det bör därför utredas vilka särskilda insatser som bör göras i enlighet med direktivet samt vilken myndighet som ska ansvara.

3.8 Standardiseringsarbete

Det finns flera skäl till varför Energimyndigheten bör delta i standardiseringsarbetet. Ett av de viktigaste är att standardisering är ett bra verktyg för att säkerställa att märkning av produkter verkligen får avsedd effekt. Det finns många sätt att kringgå de regler som finns, till exempel kan man se till att mätmetoder fokuserar på apparatlägen som ytterst få konsumenter använder sig av.

Ett annat skäl att delta är att det är ett bra sätt att upprätthålla och utveckla kompetensen inom de områden där myndigheten verkar. Standardiseringsmöten utgör en naturlig mötesplats för aktörer som arbetar inom samma område, men som har helt olika roller som t.ex. tillverkare, provningslaboratorier och tillsynsmyndigheter. När innehållet i standarder diskuteras på djupet i dessa grupper så överförs och genereras kompetens som är mycket värdefull om man vill framstå som en trovärdig aktör i andra sammanhang.

Större tillverkare har ibland en tendens att sträva mot mätmetoder som blir onödigt dyra. Det gynnar naturligtvis de stora aktörerna som kan sprida provningskostnaderna på många enheter, medan små tillverkare som inte har resurser att delta på standardiseringsmöten missgynnas.

Det finns också en stark koppling mellan provning och standardisering. Den som är engagerad i standardisering har också stor nytta av erfarenheter från provningsverksamhet och tvärtom.

Ur ett nationellt perspektiv är det viktigt att delta i standardiseringsarbete så att standarder inte utvecklas i en riktning där särintressen får ta över.

4. Arbetsformer för samarbete

Arbetet med ekodesign består av olika aktiviteter, enligt ovan. Olika former för samarbete kommer att krävas för olika aktiviteter. För att hitta arbetsformer för samarbete har ett flertal möten hållits, på olika nivåer, med berörda myndigheter. Erfarenheter från dessa möten visar på behov av samordning och vinningar av erfarenhetsutbyte. I enlighet med vad som föreslås i propositionen (prop. 2007/08:36) har arbete redan inletts med att etablera ett samverkansråd för samarbete vad gäller arbete med ekodesigndirektivet samt angränsande direktiv.

4.1 Samverkansråd

Samverkansrådet bör ha en ledningsgrupp, en arbetsgrupp samt en referensgrupp, detta i enlighet med propositionens förslag. Ett inledande möte har hållits för att etablera ledningsgruppen och ett flertal möten har hållits för att etablera arbetsgruppen. Arbetsmetoder och gruppernas uppgifter har börjat tydliggöras. Vidare har Energimyndigheten för avsikt att inbjuda intressenter till att medverka i en referensgrupp för ekodesign. Dock sker redan samverkan med näringsliv vad det gäller remissvar på förslag till produktkrav.

Ledningsgrupp

Ett inledande möte har hållits med representanter på chefsnivå för Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Energimyndigheten och Nutek för att diskutera en strategi för kommande samarbete, behov av samarbete och möjligheter till att avsätta resurser på respektive myndighet. Tre mötestillfällen till är inplanerade för året och detta kan sägas vara etablering av en ledningsgrupp till samverkansrådet. Ledningsgruppen bör träffas fyra gånger per år för att hålla sig uppdaterade om arbetets status. Gruppens roll blir främst att förankra arbetet internt på respektive myndighet, att övervaka så att resurser kan avsättas för arbetet samt att lägga upp den övergripande strategin för arbetet.

Arbetsgrupp

Två inledande möten har hållits med representanter från Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Elsäkerhetsverket, Miljöstylningsrådet samt vid ett av tillfällena Nutek. Dessa möten har visat på många beröringspunkter mellan myndigheterna och behov av samverkan. Samtliga ovanstående myndigheter bör ingå i samverkansrådets arbetsgrupp. Dock behöver inte samtliga myndigheter närvara vid samtliga mötestillfällen utan gruppens storlek kan variera efter behov.

- Kemikalieinspektionen ansvarar för RoHS direktivet, samt är nationell expertmyndighet för kemikaliekontrollen. Miljöpåverkan till följd av användning av farliga ämnen är inkluderat i ekodesigndirektivets scope.
- Naturvårdsverket ansvarar för WEEE direktivet samt IPP och har dessutom aktiviteter vad det gäller livscykelperspektivet.
- Miljöstylningsrådet bör delta i arbetsgruppen pga synergier med deras arbete med framtagna av produktkrav vid offentlig upphandling, arbete med energivarudeklarationer och arbete med klimatomärkning samt även ledningssystem.
- Nutek bör ingå i arbetsgruppen främst vad det gäller aktiviteter som rör mycket små, små- och medelstora företag.
- Då Elsäkerhetsverket har marknadskontroll av energianvändande produkter bör de ingå i arbetsgruppen främst då det gäller planering av marknadskontroll och eventuella gemensamma aktiviteter vad det gäller marknadskontroll.
- På samma sätt bör även eventuellt Boverket ingå då de ansvarar för marknadskontroll av Direktivet om byggnaders energiprestanda.

Energimyndigheten är sammankallande till denna arbetsgrupp.

En av arbetsgruppens främsta uppgifter är att samverka vad det gäller framtagande av genomförandeåtgärder för produktgrupper. Erfarenheter från 2007 och de tre första förslagen på krav som passerat Consultation Forum har visat på svårigheten att planera aktiviteter i förväg vad det gäller framtagande av produktkrav. Det har visat sig mycket svårt eller näst intill omöjligt att på kort varsel kunna träffas för

att samordna svensk hållning vad gäller de arbetsdokument som kommer på remiss från kommissionen. Det samråd som sker runt produkterna bör därför på grund av tidsbrist ske via skriftliga kommentarer. En rutin ska skapas för återkoppling till arbetsgruppen mer information efter möten i Consultation Forum, särskilt i de fall då andra aspekter än effektiv energianvändning är aktuella inom en genomförandeåtgärd. Detta är viktigt för att öka förståelsen av vilka aspekter det kan finnas intresse för även hos andra medlemsstater m.fl. Sådan information är viktig för att ta ställning till vad Sverige framgångsrikt skulle kunna driva i efterföljande process.

Det har även visat sig svårt att helt kunna dela upp frågor vad det gäller kommande produktkrav och frågor som rör införandet av krav då frågorna är sammanvävda. Denna arbetsgrupp utnyttjas därför förslagsvis också för arbete och informationsutbyte vad det gäller implementeringen av kommande lagstiftning i Sverige. Exempel på sådant arbete är informationsaktiviteter, samarbete vid framtagande av eventuella föreskrifter, planering av tillsynsaktiviteter, gemensamma marknadskontroller etc. Anledningen till detta är som sagt att frågor vad det gäller framtagande av genomförandeåtgärder och implementering av lagstiftning går hand i hand.

Referensgrupp

En formell referensgrupp är ännu inte tillsatt. Samråd sker dock med näringslivet inför varje remissvar vad det gäller förslag till krav på produkter. Detta samråd främst sker via inhämtande av skriftliga kommentarer. Energimyndigheten inbjuder även öppet på hemsidan (www.energimyndigheten.se) till att inkomma med kommentarer till de arbetsdokument som hittills kommit på remiss.

Energimyndigheten har för avsikt att inbjuda representanter från näringslivet, myndigheter och intresseorganisationer att medverka i en referensgrupp. Inbjudan är öppen och samtliga med intresse i frågorna erbjuds plats i referensgruppen. Referensgruppen kan förslagsvis träffas två gånger per år och kan utnyttjas för att sprida information om status i arbetet, visa vilka aktiviteter som är på gång etc. Myndigheter utöver de som ingår i arbetsgruppen som bör beredas plats är Kommerskollegium, SWENTEC och Konsumentverket. Vidare bör branschorganisationer beredas plats att delta exempelvis Företagarna, Elektronikindustriföreningen, Svensk industriförening, SBBA, Teknikföretagen och Svenskt näringsliv. Vidare kan ingå till exempel miljömärkningsorganisationer, framförallt SIS-Miljömärkning samt representanter för miljöorganisationer t ex SNF, WWF och Greenpeace. Nästa steg i Energimyndighetens arbete med samverkansrådet är att göra en aktörsanalys över vem som bör få information om ekodesigndirektivet samt med vilka organisationer arbetet bör förankras med. Information kan även spridas till redan existerande nätverk, till exempel Teknikföretagens referensgrupp för ekodesign.

5. Marknadskontroll

Energimyndigheten ansvarar sedan den 1 januari 2006 för tillsyn och föreskriftsrätt i fråga om energimärkningen av hushållsapparater samt ljuskällor och luftkonditioneringssystem (däribland vissa värmepumpar). Det innebär en tillsyn över den information om energi- och annan resursförbrukning som lämnas av näringsidkare i samband med marknadsföring av sådana produkter. Information om buller är frivilligt att lämna men i de fall produkter är märkta med buller så har Energimyndigheten även tillsyn över att denna märkning är korrekt. Tillsynen utövas genom kontroll av den information som finns angående märkta produkter samt genom provning av produkter för att avgöra om märkningen är korrekt. Det finns också krav om vilken information som skall lämnas i produktbroschyrer och via Internet.

Testverksamheten omfattar bland annat provning som ett led i tillsynen av produkter som har krav på märkning men även tester av produkter som inte har krav på märkning, såsom uppvärmningsutrustning och hemelektronik. Energimyndigheten är även aktivt inom det svenska och internationella standardiseringsarbetet för att revidera och utveckla provningsmetoder som påverkar produktutvecklingen.

Elsäkerhetsverket ansvarar för marknadskontroll avseende produktsäkerhet (LVD och EMC direktiven). Elsäkerhetsverket bedriver en aktivt uppsökande verksamhet, där man i ett förebyggande syfte eller på indikation om brister, samlar in och granskar elektriska produkter ur elsäkerhets- och EMC-perspektiv.

Kemikalieinspektionen (KemI) ansvarar för införlivande i svensk lag av undantag och gränsvärden för RoHS direktivet. KemI och Sveriges kommuner är tillsynsmyndigheter för RoHS direktivet. KemI utövar tillsyn av tillverkare och importörer av elektriska och elektroniska produkter inom omfattningsområdet av RoHS-direktivet.

Naturvårdsverket är operativ tillsynsmyndighet för WEEE-direktivet avseende elektriska och elektroniska produkter och dess införlivande i svensk lag. Direktivet omfattar i princip samma produkter som RoHS-direktivet. Syftet med tillsynen över elektriska och elektroniska produkter är att minska det miljöproblem som produkterna orsakar, att informera om lagstiftningen samt att säkerställa att alla producenter tar sitt ansvar enligt förordningen. Detta ansvar innebär bland annat att rapportera uppgifter till Naturvårdsverkets s.k. EE-register. Tillsyn utövas genom kontroll av dessa uppgifter. Det rör sig om typ av insamlingssystem, vilka produkter som producenten säljer, hur mycket som säljs och som samlas in för behandling. Vidare utövas tillsyn genom kontroll av att produkterna är märkta på ett korrekt sätt. En viktig tillsynsuppgift är att minimera antalet friåkare, d.v.s. sådana producenter som inte tar sitt ansvar.

SWEDAC har enligt marknadskontrollförordningen ansvar för att samordna den nationella marknadskontrollen. Behovet av samordning kommer att öka över tiden allteftersom allt fler produktgrupper kommer att omfattas av direktivet.

Ekodesigndirektivet kommer att innebära ökat arbete med löpande ärendehantering och marknadskontroll. Berörda myndigheter ansvarar och bedriver dessutom enligt ovan redan marknadskontroll vad det gäller andra direktiv på produktområdet. Genom ökad samordning mellan myndigheterna skapas förutsättningar för att marknadskontrollen ska kunna ske effektivt både för myndigheter och för företag. Företagens administrativa börda kommer i varierande utsträckning att öka med anledning av införandet av ekodesigndirektivet. SWEDAC har för avsikt att tillsätta en arbetsgrupp under marknadskontrollrådet för samordningen vad det gäller marknadskontroll på området. Förslag på medlemmar i denna arbetsgrupp är Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen samt Elsäkerhetsverket. Även Boverket bör vara adjungerad medlem. SWEDAC har även för avsikt att se till att aktiviteter för att kontrollera efterlevnaden av ekodesigndirektivet förs in i den årliga plan över marknadskontroll som marknadskontrollrådet upprättar. Energimyndighetens förslag är att denna arbetsgrupp arbetar i nära anslutning till den arbetsgrupp som etablerats inom samverkansrådet för arbete med produktkrav.

Arbetsgruppens (under marknadskontrollrådet) uppdrag kommer att vara att ta fram arbetsmetoder, planera marknadskontrollaktiviteter och informera om marknadskontroll med anledning av införandet av ekodesigndirektivet. Gruppen kommer inom sig att utse en myndighet som ska vara sammankallande inför gruppens sammankomster.

5.1 Befintliga genomförandeåtgärder

I och med att lagen om ekodesign träder i kraft, kommer tre befintliga lagstiftningar integreras under den ram som ekodesigndirektivet utgör. Direktiven bakom dessa lagar övergår till att vara genomförandeåtgärder enligt direktiv (2005/32/EG) om ekodesign, och åtföljs i Sverige av förordningar och föreskrifter under denna lag. Detta gäller värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle, energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar samt energieffektiviseringskrav för förkopplingsdon till lysrör.

Boverket ansvarar för pannorna då direktivet 92/42/EEG om effektivitetskrav för nya värmepannor har genomförts genom lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Energimyndigheten blir föreskrivande myndighet för energieffektivitetskrav för förkopplingsdonen och kylarna och frysarna. Lagarna för dessa båda sistnämnda produktgrupper upphör i och med att lagen om ekodesign träder i kraft och de nya genomförandeåtgärderna åtföljs i Sverige av förordningar och föreskrifter under lagen om ekodesign.

Detta medför att marknadskontroll kan påbörjas redan 1 maj 2008 för tre produktgrupper inom ekodesignområdet och aktiviteter bör faller in under arbetsgruppen för marknadskontroll. Arbetsgruppen har därmed omedelbart efter införandet av ekodesigndirektivet att hantera marknadskontrollen gällande dessa produktgrupper.

5.2 Gemensam provning

För att effektivisera och nå samordningseffekter i marknadskontroll för alla dessa direktiv kan som förslag Elsäkerhetsverket, Kemikalieinspektionen och Energimyndigheten (och Boverket) upprätta ett samarbete så att marknadskontroll kan bedrivas samordnat i så stor utsträckning som möjligt, t ex på samma provexemplar.

Insamlings-, handläggnings-, provnings- och granskningsarbetet är resurskrävande såväl avseende personal och kompetens som testresurser. Naturligtvis måste beslut vara väl underbyggda, samtidigt som processen inte får ta för lång tid. Begränsad budget för marknadskontroll måste användas så effektivt som möjligt, samtidigt som man har kravet på sig att övervaka och prestera statistik över efterlevnad samt statuera exempel.

Förslag är alltså att när produkter ändå kontrolleras för till exempel Elsäkerhetsverkets eller Kemikalieinspektionens räkning, så skulle kontroller av efterlevnaden av ekodesigndirektivets krav också kunna kontrolleras. Den största fördelen är att detta förmodligen skulle leda till en minskad administrativ börda för berörda företag. Övriga fördelar är att det skulle kunna bli kostnadseffektivare hantering för respektive myndighet genom att dra nytta av varandras arbete. Fler produkter skulle förmodligen kunna testas inom budget för marknadskontroll vilket skulle kunna ge en mer omfattande statistik över efterlevnaden av EuP direktivet och i slutändan ger det tillfälle att agera mot företag som missköter sitt ansvar.

Marknadskontrollen kan även med fördel koordineras med andra myndigheter i andra länder. Givet att nationell lagstiftning naturligtvis gäller och beslut kan inte fattas i ett land som gäller företag i ett annat land. Dock kan koordinering med andra länder till exempel innebära informationsutbyte avseende marknadskontrollaktiviteter i respektive land eller att etablera system för att ge indikationer på avvikelser för vissa produktkategorier etc.

6. Konsekvenser

Arbetet med ekodesigndirektivet kommer få konsekvenser både organisatoriskt men framförallt resursmässigt, inte bara på Energimyndigheten utan även på andra berörda myndigheter. Bedömningarna av konsekvenser som följer bygger på grova uppskattningar, men arbetet kommer förmodligen inte att understiga vad som uppskattats. 19 produktgrupper är hittills utsedda och där arbete pågår med

att ta fram produktkrav. Uppskattningarna av ekodesignarbetets konsekvenser är gjorda utifrån dessa 19 produktgrupper. I det arbete som pågår på kommissionen med att ta fram en arbetsplan för kommande års arbete finns 57 produktgrupper utpekade som intressanta. Då arbetsplanen inte är fastlagd ännu är detta inte inkluderat i uppskattningarna.

6.1 Organisatoriska konsekvenser

Energimyndigheten

Arbetet med ekodesigndirektivet kan enligt ovan delas upp i en rad olika aktiviteter (flera av aktiviteterna kommer dock delvis integreras med varandra):

Aktiviteter kopplat till krav på produkter:

- Framtagande av produktkrav steg 1
- Beslut om produktkrav, steg 2
- Implementering av produktkrav, steg 3
- Marknadskontroll, steg 4

Övriga aktiviteter:

- Samverkansråd
- Information
- Konsekvensanalyser
- Särskilda insatser för mycket små, små- och medelstora företag
- Standardiseringsarbete
- Övrigt

Det övergripande ansvaret och arbetet har placerats vid den enhet som redan ansvarar för myndighetens arbete med märkningsdirektivet. Här finns stora samordningsvinster då båda direktiven rör märkning av energianvändande produkter. Energimyndigheten har redan vidtagit åtgärder och gjort organisatoriska förändringar för att effektivisera arbetet genom att flytta ekodesignfrågorna till samma organisatoriska enhet där märknings- och övriga produktrelaterade frågor ligger. Den tekniska expertisen för enskilda produktgrupper, samt för informationsinsatser, kräver att resurser utnyttjas från olika avdelningar inom myndigheten. Svårigheten med detta är beskrivet ovan, då experterna inte vet när "deras" produkter är aktuella för konsultation.

Energimyndigheten håller på att, för att ge en tydlighet vad det gäller rollfördelningen, se över om det kan uppstå eventuella intressekonflikter som kan förekomma genom att Energimyndigheten gör kontroller på produkter som ännu inte nått marknaden och myndighetens uppdrag att medverka i marknadskontrollen.

Kemikalieinspektionen

KemIs arbete med ekodesigndirektivet kan under 2008 främst delas upp i följande aktiviteter;

- Framtagande av produktkrav, steg 1
- Beslut om produktkrav, steg 2
- Samverkansråd

Naturvårdsverket

Naturvårdsverkets arbete med ekodesigndirektivet 2008 omfattar främst deltagande i samverkansrådets ledningsgrupp och arbetsgrupp och att bidra i arbetet med genomförandeåtgärder. Naturvårdsverket ämnar också delta i arbetet med främjande av insatser gentemot SMF.

Nutek

Deltagande i ledningsgruppen kommer att ske från den organisatoriska hemvisten. Företagande och samverkan genom programmet Miljödrivna marknader som fungerar som samordnande internt på Nutek. Personella resurser från Miljödrivna marknader kan komma att efterfrågas för att samverka med Energimyndigheten och Naturvårdsverket i de främjande insatser som planeras gentemot SMF i deras arbete med ekodesign och energieffektiva produkter (avsnitt 3.7). Personella resurser kan också komma att efterfrågas från Nuteks delprocess Regelförenkling när det gäller det stöd som anges nedan kring konsekvensutredningar och analys av administrativa kostnader.

6.2 Resursmässiga konsekvenser

Nedan följer en grov uppskattning av vilket resursbehov som arbetet med ekodesign kommer att föra med sig. Uppskattningen visar att ekodesignarbetet kommer, bara på Energimyndigheten, ta ca 110 personveckor i anspråk under 2008, och 136 personveckor under 2009. Energimyndigheten har kommit fram till att resursbehovet är större än vad som är uppskattat i regeringens proposition Genomförande av ekodesigndirektivet 2007/08:36.

Därtill kommer resursbehov på övriga berörda myndigheter. Utan tillskott av personella resurser kan inte Nutek bidra från programmet Miljödrivna marknader till arbetet med implementeringen av Ekodesigndirektivet mer än att delta i den ledningsgrupp som bildas. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket avsätter ca 4 personveckor per myndighet under 2008 för arbetet med ekodesign.

Energimyndigheten

Framtagande av produktkrav

Arbetet med inläsning, bearbetning, information, samordning etc. med förslagen samt deltagande i Consultation Forum kan efter erfarenheter¹ beräknas till 200 h per produkt uppdelat på olika personer. Dels krävs expertkunskap på området, dels koordinering av arbetet, men även informationsinsatser.

¹ För denna uppskattning har tidsåtgången för arbetet med förslaget gällande Standby använts.

Beräknat att 12 produktgrupper kommer behandlas i Consultation Forum under 2008 och 5 produktgrupper under 2009 blir sammanlagda resursbehovet:

- 2008: 60 veckor
- 2009: 25 veckor

Beslut om produktkrav

Se ovan, resursbehov steg 1. Arbetet i kommittén beräknas ta liknande resurser i anspråk, dock även uppdelat på person med juridisk kompetens. Det bör nämnas att eventuellt kommer samma kommitté som är tillsatt för energimärkningsdirektivet utgöra kommittén för ekodesigndirektivet vilket i så fall leder till stora samordningsvinster.

Beräknat att 3 produktgrupper kommer behandlas i kommittén under 2008 och 11 produktgrupper under 2009 blir sammanlagda resursbehovet:

- 2008: 15 veckor
- 2009: 55 veckor

Implementering av produktkrav

Juridisk kompetens krävs. Då det är oklart i vilken form genomförandeåtgärderna kommer i, om svenska föreskrifter kommer krävas och vilken myndighet som i så fall blir föreskrivande för olika produkter, eller olika områden, är det svårt att uppskatta vilka resurser som kommer krävas. En grov uppskattning är 80 timmar per produktgrupp.

Beräknat att 3 produktgrupper kommer behandlas i kommittén under 2008 och 11 produktgrupper under 2009 blir sammanlagda resursbehovet:

- 2008: 6 veckor
- 2009: 22 veckor

Marknadskontroll av produktkrav

Marknadskontrollen kommer att kräva juridisk kompetens och samverkan över myndighetsgränser. Arbetet beräknas kräva fyra möten per år i arbetsgrupp med kontaktpersoner från berörda myndigheter. Under 2008 kommer arbetet att inriktas på att skapa fungerade kontaktvägar mellan myndigheterna samt på att samordna myndigheternas marknadskontrollaktiviteter. Gemensamt planerad marknadskontroll kommer att kunna bedrivas under 2009. Tidsuppskattningen nedan gäller planering av marknadskontroll. Till dessa resurser ska sedan läggas utförandet av marknadskontroller. I dagsläget går det inte att bedöma resursbehovet för utförande av marknadskontroller hos respektive myndighet.

- 2008: 3 veckor

- 2009: 5 veckor

Samverkansråd

Här sammanfattas den tid som myndigheten totalt räknar med att lägga ner på att driva och medverka i samverkansrådet.

Ledningen för samverkansrådet bör träffas tre gånger per år. Därutöver arrangeras större möten med även den utökade arbetsgruppen vid behov.

Arbetsgruppen beräknar att hålla 6 halvdagsmöte per år. Flera personer kommer att behöva medverka från Energimyndigheten, till exempel en expert på respektive sakområde som skall diskuteras på mötet. Även juridisk kompetens beräknas behöva delta i denna arbetsgrupp. Utöver möten kommer i stor utsträckning samverkan kring de remissvar som lämnas på kommissionens förslag till genomförandeåtgärder att ske skriftligen.

Referensgruppen bör kallas samman några gånger per år. Det kan ske eventuellt i anslutning till möten i arbetsgruppen eller i anslutning till förslag angående en viss produktgrupp. I stor utsträckning kommer även här samverkan att ske skriftligen.

Energimyndigheten är sammankallande för samtliga av dessa möten och ansvariga för att driva arbetet framåt. Resurser måste avsättas för detta koordineringsarbete och inkluderas i estimeringen nedan.

Beräknat att sammanlagt 11 halvdagarsmöten hålls under 2008 och 11 under 2009 och i snitt deltar två personer från Energimyndigheten estimeras det sammanlagda resursbehovet:

- 2008: 5 veckor
- 2009: 5 veckor

Information

Satsning på informationsaktiviteter är nödvändigt under hela processens gång, men särskilt viktigt då direktivet ska implementeras vilket delvis kommer att infalla under innevarande år, delvis under nästa år. Det är svårt att uppskatta exakt vilka resurser som kommer att krävas, så det bör finnas möjligheter till omprioritering internt på myndigheten om behovet ökar. Resurserna hämtas i huvudsak från Energimyndighetens Informationsavdelning. Fördelningen uppskattas i dagsläget till följande:

- 2008: 11 veckor
- 2009: 11 veckor

Därutöver finns vissa resurser i arbetsgruppen på myndigheten, samt inom samverkansrådets referensgrupp.

Standardiseringsarbete

Två möten per år hålls i SEK TK 111 där Energimyndigheten räknar med att delta. Därutöver kommer dock krävas engagemang vad det gäller nya standarder för aktuella produkter som eventuellt måste tas fram, men även arbete med att hålla sig a jour med befintliga mätstandarder på området då ekodesigndirektivet är ett så kallat Nya metoden-direktiv.

- 2008: 2 veckor
- 2009: 5 veckor

Övrigt

Arbetet med små- och medelstora-, samt mycket små företag samt konsekvensanalyser för företagen beräknas ta personella resurser i anspråk. Detta är dock mycket svårt att uppskatta. Vissa synergieffekter finns då Energimyndigheten ändå under 2008 ska genomföra aktiviteter riktade mot SMF med anledning av uppdrag i regleringsbrevet.

Vad det gäller konsekvensanalyserna kommer det, utöver egen personal, krävas extern kompetens inom vissa specialområden vilket innebär kostnader. En kompletterande del till konsekvensanalyserna är att ta fram state-of-the-art på produktområdesnivå, för att kunna jämföra framtida resultat av ekodesigndirektivet med. Detta kommer att inkluderas i ett större uppdrag där dagens situation kartläggs och kompletteras med analys av direktivets konsekvenser för de tillverkande företagen inom olika produktområden.

Energimyndigheten kommer även inom ramen för ekodesignarbetet fortsätta att delta i EnR-nätverket inom märkning och ekodesign. Myndigheten deltar även i externa referensgrupper, externa utbildningar och seminarier som föredragshållare etc. vilket sammantaget tar resurser i anspråk.

En mycket grov uppskattning av den tid som dessa aktiviteter kommer att ta i anspråk är:

- 2008: 8 veckor
- 2009: 8 veckor

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen kommer under 2008 avsätta fyra veckor för framtagande och beslut av genomförandeåtgärder samt övrigt deltagande i samverkansrådet.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket kommer under 2008 att kunna avsätta runt 4 veckor för att bidra i arbetet med genomförandeåtgärder samt deltagande i samverkansrådet.

Nutek

Utan tillskott av personella resurser kan inte Nutek bidra från programmet Miljödrivna marknader till arbetet med implementeringen av Ekodesigndirektivet mer än att delta i den ledningsgrupp som bildas. Det finns idag ytterst begränsade personella resurser tillgängliga för att stötta i arbetet med att främja ekodesign och bidra med Nuteks erfarenheter från tidigare sådana satsningar och framtagande av sådana verktyg för SMF. Det finns för 2008 endast ytterst begränsade finansiella resurser i programmet Miljödrivna marknader för att stödja och förstärka SMF i deras arbete med ekodesign (avsnitt 3.7).

Nutek kan vara ett stöd i myndigheternas arbete med de konsekvensanalyser som omnämns i avsnitt 3.6 genom att tillhandahålla ett webbaserat verktyg för konsekvensutredningar som bör kunna vara till hjälp även i arbetet med konsekvensanalyser. Via Nuteks webbsidor om konsekvensutredningar finns också länkar till olika branschorganisationer samt till SCB:s företagsdatabas som kan vara en hjälp i att ta fram antalet företag som berörs. Då konsekvensanalyserna ligger utanför Nuteks ansvarsområde kan Nutek inte vara ett bollplank kring omfattning och konkret innehåll i dessa. Nutek kan inte heller vara den som skriver konsekvensanalyserna/utredningarna.

Nutek har i sina mätningar av näringslivets administrativa kostnader också mätt produkt och miljölagstiftningen. Resultatet av dessa mätningar återfinns i Nuteks databas, Malin. Databasen finns tillgänglig för myndigheterna och kan användas av myndigheterna och av departementen för att ta del av de olika mätresultaten samt för att göra simuleringar av hur de administrativa kostnaderna förändras vid olika förändringar av de regler som mätts. Databasen kan därför eventuellt vara ett verktyg vid den analys som det under avsnitt 3.6 finns angivet att myndigheterna ska göra beträffande kommande genomförande åtgärder i svensk rätt. Nutek genomför under våren 2008 ett antal utbildningar där myndigheterna kan delta om de vill lära sig mer om hur man kan använda databasen.

Utöver det stöd som omnämns ovan beträffande konsekvensanalyser och mätningar kan Nutek erbjuda utbildningar/dragningar om konsekvensutredningar samt om så önskas också om mätningarna av näringslivets administrativa kostnader. Utbildningarna/dragningarna kan i första hand rikta sig till dem som ska göra konsekvensanalyser samt till samverkansrådet. Om det beslutas att implementeringen ska ske via föreskrifter kan Nutek eventuellt också erbjuda utbildning i konsekvensutredningar till de myndigheter som ska utfärda dessa föreskrifter.

Det sammanlagda resursbehovet beträffande Nuteks stöd kring konsekvensanalyser/utredningar och analys av de administrativa kostnaderna uppskattas till:

- 2008: ca 6 dagar
- 2009: ca 4 dagar

7. Avslutande diskussion

Samverkansråd

Ett samverkansråd har etablerats under 2007/2008, bestående av en ledningsgrupp och en arbetsgrupp. Energimyndigheten har även för avsikt att inom kort etablera en referensgrupp och erbjuda olika intressenter plats i denna referensgrupp för ekodesign. Samverkan inför remissvar har dock skett med både myndigheter och näringslivet, främst skriftligen men även genom bilaterala möten.

Samverkansrådets ledningsgrupp består av representanter på chefsnivå för Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Energimyndigheten och Nutek. Gruppens roll blir främst att förankra arbetet internt på respektive myndighet, att övervaka så att resurser kan avsättas för arbetet samt att lägga upp den övergripande strategin för arbetet. Ledningsgruppen bör träffas fyra gånger per år för att hålla sig uppdaterade om arbetets status.

En arbetsgrupp är tillsatt och förslag är att representanter från Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Elsäkerhetsverket, Nutek samt Miljöstyrningsrådet ingår i samverkansrådets arbetsgrupp men att deltagande vid möten kan variera beroende på beröringsgrad. Nutek har dock i dagsläget inte resurser att ingå i denna arbetsgrupp. Samverkan vid remissvar på kommissionens förslag till produktkrav kan även fortsättningsvis ske via skriftliga kommentarer. En av arbetsgruppens främsta uppgifter är att samverka kring framtagande av genomförandeåtgärder för produktgrupper. Den samverkan som sker runt produkterna får, pga tidsbrist, ske via skriftliga kommentarer. En rutin ska dock skapas för återkoppling till arbetsgruppen mer information efter möten i Consultation Forum, särskilt i de fall då andra aspekter än effektiv energianvändning är aktuella inom en genomförandeåtgärd.

En formell referensgrupp är ännu inte tillsatt. Samverkan sker dock med näringslivet inför varje remissvar vad det gäller förslag till krav på produkter. Detta samråd sker främst via skriftliga kommentarer. Energimyndigheten inbjuder även öppet på hemsidan (www.energimyndigheten.se) intressenter att inkomma med kommentarer till de arbetsdokument som hittills kommit på remiss från kommissionen. Energimyndigheten har för avsikt att inbjuda intressenter från näringslivet, miljömärkningsorgan, miljöorganisationer och myndigheter som inte ingår i arbetsgruppen att medverka i en referensgrupp. Inbjudan kommer att vara öppen. Referensgruppen träffas förslagsvis två gånger per år och utnyttjas för att sprida information om ekodesigndirektivet, status i arbetet, vilka aktiviteter som är på gång samt för erfarenhetsutbyte och samverkan.

Marknadskontroll

Ekodesigndirektivet kommer att innebära ökat arbete vad det gäller marknadskontroll. Berörda myndigheter ansvarar och bedriver dessutom marknadskontroll vad det gäller andra direktiv på produktområdet. Genom ökad samordning mellan myndigheterna skapas förutsättningar för att

marknadskontrollen ska kunna ske effektivt både för myndigheter och för företag, vilkas administrativa börda i varierande utsträckning kommer att öka med anledning av införandet av ekodesigndirektivet. SWEDAC har för avsikt att tillsätta en arbetsgrupp under marknadskontrollrådet för samordningen vad det gäller marknadskontroll på området. Energimyndigheten föreslår att medlemmar i denna arbetsgrupp är Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen samt Elsäkerhetsverket. Även Boverket bör vara adjungerad medlem. SWEDAC har även för avsikt att se till att aktiviteter för att kontrollera efterlevnaden av ekodesigndirektivet förs in i den årliga plan över marknadskontroll som marknadskontrollrådet upprättar. Energimyndighetens förslag är att denna arbetsgrupp arbetar i nära anslutning till den arbetsgrupp som etablerats inom samverkansrådet för arbete med produktkrav.

Arbetsgruppens (under marknadskontrollrådet) uppdrag kommer att vara att ta fram arbetsmetoder, planera marknadskontrollaktiviteter och informera om marknadskontroll med anledning av införandet av ekodesigndirektivet. Gruppen kan inom sig att utse en myndighet som ska vara sammankallande. För att effektivisera och nå samordningseffekter i marknadskontroll för alla direktiv kan som förslag Elsäkerhetsverket, Kemikalieinspektionen, Energimyndigheten och Boverket upprätta ett samarbete så att marknadskontroll kan bedrivas samordnat i så stor utsträckning som möjligt.

Små och medelstora företag

Särskilda insatser måste göras för SMF, i enlighet med direktivets artikel 13.2. Nutek betonar att det är av vikt att arbetet i denna del bedrivs i nära samverkan med såväl nationella som regionala aktörer och nätverk inom ekodesignområdet och inom innovationssystemet.

I dagsläget finns inget uppdrag eller ansvar kopplat till denna uppgift. Energimyndigheten föreslår att det utreds vilka särskilda insatser som bör göras i enlighet med direktivet samt att ansvarig myndighet utpekas.

Organisatoriska och resursmässiga konsekvenser

En grov uppskattning av vilket resursbehov som arbetet med ekodesign för med sig har gjorts inom ramarna för regeringsuppdraget. Uppskattningen visar att ekodesignarbetet kommer, bara på Energimyndigheten, ta ca 110 personveckor i anspråk under 2008, och 136 personveckor under 2009. Energimyndigheten har kommit fram till att resursbehovet är större än vad som är uppskattat i regeringens proposition Genomförande av ekodesigndirektivet 2007/08:36.

Därtill kommer resursbehov på övriga berörda myndigheter. Utan tillskott av personella resurser kan inte Nutek bidra från programmet Miljödrivna marknader till arbetet med implementeringen av Ekodesigndirektivet mer än att delta i den ledningsgrupp som bildas. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket avsätter ca 4 personveckor per myndighet under 2008 för arbetet med ekodesign.

Organisatoriskt har Energimyndigheten har redan vidtagit åtgärder och gjort organisatoriska förändringar för att effektivisera arbetet genom att flytta ekodesignfrågorna till samma organisatoriska enhet där märknings- och de flesta produktrelaterade frågor ligger.

Ansvarsfördelning för eventuella föreskrifter och marknadskontroll

Energimyndigheten har här identifierat vissa frågor som kvarstår att lösa. Detta gäller framförallt den osäkerheten som gäller ansvarsfördelning vid kommande lagstiftningar. Om genomförandeåtgärderna blir i form av förordningar, börjar dessa gälla från det att de antas på europeisk nivå vilket alltså kan bli redan 2008 för ett flertal produktgrupper. Eftersom det ännu inte är klargjort vilka myndigheter som blir föreskrivande- och marknadskontrollmyndighet, om det blir produktvis eller efter ämnesområde, innebär det att både myndigheter och regeringskansliet måste ha beredskap och resurser för att kunna agera snabbt när förordningar antas. En strategi för vilka myndigheter som berörs bör läggas upp. Strategin bör inkludera bedömningar av konsekvenserna för att splittra upp reglerna på flera myndigheter eller om det bör föreslås att en viss myndighet ges ett mer vidsträckt bemyndigande vad det gäller föreskrifter. Vad det gäller tillsyn bör utredas om denna bör läggas hos den myndighet som ansvarar för sakfrågorna och som då får utöva tillsyn över föreskrifter som finns i en annan myndighets författningssamling